

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Uit de kunst

Verdriet delen als remedie tegen polarisatie

door Rien Fraanje De auteur is oud-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. In deze rubriek belicht hij de politieke actualiteit vanuit de kunsten.

Een toneelstuk met een ongegeneerd religieuze titel dat alleen maar lovende recensies krijgt. Dat moest ik zien. Het bleek zo goed als de recensenten verkondigden.

A Case for the Existence of God vertelt het aangrijpende verhaal van twee vaders die elkaar tegenkomen op een moment dat het leven hen zwaar op de proef stelt. De een ligt in scheiding en wil dolgraag een huis kopen zodat hij als vader zijn dochtertje thuis kan ontvangen. De ander is hypotheekadviseur en wil hem helpen dat huis te kopen, terwijl hij zelf in een procedure wordt getrokken waarbij hij zijn geadopteerde dochter dreigt te verliezen omdat de biologische moeder toch voor haar wil zorgen. Hoe verschillend de twee mannen ook zijn, ze vinden steun bij elkaar en ontwikkelen een diepe vriendschap.

De titel doet vermoeden dat de enige twee personages in dit toneelstuk fundamentele gesprekken voeren over de vraag of God wel of niet bestaat. Niets is minder waar. Het woord 'God' komt zelfs geen enkele keer in het toneelstuk voor. En toch is het – net als het Bijbelboek Esther, waarin God evenmin een expliciete plek heeft – een

door en door religieus verhaal dat de Amerikaanse toneelschrijver Samuel D. Hunter heeft opgetekend. De mannen zoeken wanhopig naar de diepere betekenis van alle uitdagingen die het leven hun stelt.

Dramaturg Brecht De Bakker schrijft in het programmaboek bij de voorstelling dat wij zo hongerig naar zingeving zijn omdat de systemen en mechanismen die ooit zijn ontworpen vanuit de liberale gedachte dat ze voor iedereen toegankelijk moeten zijn, ons inmiddels vermorzelen. 'Het is deel van de menselijke conditie om ergens bij te willen horen en het gevoel te hebben dat men er toe doet. We zijn tenslotte narratieve wezens, we zoeken naar betekenissen, verhalen die we kunnen begrijpen. (...) Dat lege gat dat ontstond toen de ontkerkelijking zich in het Westen inzette, is opgevolgd door een neoliberale, kapitalistische zingeving. Een zingeving die ons vertelt dat je zelf verantwoordelijk bent voor je eigen succes én falen.'

De twee vaders verzetten zich tegen de gedachte dat het allemaal hun eigen verantwoordelijkheid is wat hun overkomt. Er moet een grotere, allesomvattende betekenis te vinden

zijn, een die troost en hoop biedt. De gedachte dat zij als vader een betere versie van zichzelf kunnen zijn, is zo'n narratief dat troost geeft. En dus klampen zij zich vast aan het vaderschap en wat daar volgens hen bij hoort, zoals een huis waar een dochter herinneringen kan opbouwen.

Daar komt dan toch God om de hoek kijken. Regisseur Erik Whien zei daarover in een interview in het *Nederlands Dagblad*: 'Volgens mij gaat het tussen de regels voortdurend over wie of wat God is. Dat we God misschien wel kunnen zien in onze medemens, of in de liefde tussen mensen. Dat vond ik zo interessant aan dit stuk. Het is een poging om een religieus begrip opnieuw te laden.'¹

Mensen als universele zinzoekers. Dat overstijgt elk verschil. De een is wit, hetero en praktisch opgeleid. De ander van kleur, homo en theoretisch opgeleid. Maar hun verschillen zijn geen onderwerp van gesprek; ze hebben zoveel meer gemeen: de liefde voor hun dochter, een diep verlangen om van betekenis te zijn, de menselijke behoefte om gezien en geliefd te worden.

Zo opent het toneelstuk in de eerste plaats een venster naar spiritualiteit. En de schrijver, regisseur en dramaturg voelen daar geen enkele gêne bij. Ze

leggen in hun toelichting ook nog eens de vinger op de zere plek: het gaat daar over de onredelijke eisen die de politiek aan ons mensen heeft gesteld en over de spirituele leegte die wij daardoor ervaren. En als wij niet aan die eisen kunnen voldoen, krijgen we ook nog te horen dat het onze eigen verantwoordelijkheid is. *A Case for the Existence of God* zet twee mannen centraal die zich als antwoord hierop niet overgeven aan nihilisme of cynisme. Ze willen knokken voor iets groters. Dat ze die strijd verliezen, lijkt niet het belangrijkste. Dat ze überhaupt ergens voor willen vechten, heeft betekenis in zichzelf.

Het toneelstuk biedt daarnaast een handleiding bruggen bouwen. Waar wij bijna dagelijks kunnen lezen over polarisatie en bubbels, zien we hier twee mannen die zich niet bewust lijken te zijn van hun verschillen maar vooral de verbinding voelen in wat zij hebben te dragen. Al vroeg in de voorstelling zegt een van de vaders: 'Ik denk dat wij eenzelfde soort verdriet delen.' Daar kan geen splijtzwam tegenop.

Theater Rotterdam,
*A Case for the
Existence of God*.
Met: Emmanuel
Ohene Boafo en
Bram Suijker.
Tekst: Samuel D.
Hunter. Regie:
Erik Whien.
Gezien: Zaantheater,
3 februari 2024.

1 Maurice Hoogendoorn, 'Theaterregisseur Erik Whien: "De dood van mijn ouders gaf mijn makerschap een dreun"', *Nederlands Dagblad*, 20 februari 2024.